

Sinema Afişlerinde Armoni Kavramının Analizi:

Yeşilçam Film Afişleri Örneklemi

Analysis Of The Armoni Concept In Cinema Posters:

Yeşilçam Film Posters Sample

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ÖZEN

Maltepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul/ Türkiye

ORCID No:0000-0002-2721-467X

ÖZET

Afiş, hemen hemen her yerde karşımıza çıkan, izleyiciye bir mesaj veren, uluslararası veya geleneksel bir kültürü tanıtan grafik sanat alanında üretilmiş bir tasarımıdır. Afiş tasarımı hedeflediği ürünün tanıtımını yaparken izleyiciye sunacağı fikri en iyi şekilde sunmayı amaçlamalıdır. Tasarımın iyi olup izleyiciyi etkisi altına alabilmesi için, afişte armoninin yani görsel anlamda oluşturulan fotoğraf veya illüstrasyonun, rengin, tipografinin ve dengenin çok iyi analiz edilerek bir arada uyum içinde tasarlanmış olması gerekir. Bir iletişim aracı olan sinemanın izleyiciyle ilk buluşması belki de afişledir. Sinema filminin başarılı olmasında, yapılan iyi bir film afişinin de büyük etkisi vardır.

Bu çalışmanın yöntemi, renk, denge, tipografi, fotoğraf ve illüstrasyon kriterlerinin bünyesinde bulunduran armoni kavramını, Yeşilçam film afişlerinde incelemektir. Sonuç olarak, incelenen örnek afişler çerçevesinde afiş tasarımında kullanılan armoni adı altında geçen öğeler, birbirleriyle uyum içinde olmazlarsa ve her bir öğe kendi içinde anlatılmak istenen ürüne hizmet etmezse başarılı bir tasarım ortaya çıkmaz ve istenilen hedef kitleye ulaşamaz. Bu sebeple hangi alan için afiş tasarımı yapılacaksa başarı elde edebilmesi için armoni kavramını dikkate almalıdır.

Anahtar Kelimeler: afiş, armoni, tasarım

ABSTRACT

A poster is a design produced in the field of graphic art that appears almost everywhere, gives a message to the audience, promotes an international or traditional culture. The poster design should aim to present the idea to the audience in the best way while promoting the target product. In order for the design to be good and captivate the viewer, the harmony in the poster, that is, the photograph or illustration created visually, the color, typography and balance should be analyzed very well and designed in harmony. The first meeting of cinema, which is a communication tool, with the audience is perhaps the poster. A good movie poster has a great influence on the success of a movie.

The method of this study is to examine the concept of harmony, which includes color, balance, typography, photography and illustration criteria, on Yeşilçam movie posters. As a result, if the elements under the name of harmony used in poster design within the framework of the sample posters examined are not in harmony with each other and each element does not serve the product to be described in itself, a successful design will not emerge and the desired target audience cannot be reached. For this reason, the poster design should take into account the concept of harmony in order to achieve success.

Keywords: poster, harmony, design

1. GİRİŞ

Araştırmanın konusu sinema afişlerindeki armoni kavramı adı altında belirlenen kıstasların filmin başarısındaki etkisidir. İzleyici bir filmi izlemeye karar vermeden önce incelediği afişle film hakkında fikir sahibi olabilmeli ve afişin cazibesıyla etkilenmelidir. Afişteki tasarım başarısı ile filmin içeriği, seyircide ki etkileşimi ile paralellik göstermelidir. Afiş konusunu toplumsal ihtiyaçlara göre sosyal, politik, kültürel alanlardan bir şeyi duyurmak ve tanıtmak, tasarım ve sanat kaygısını taşıyan, insanların bulunduğu yerlere asılan, genellikle görsel tasarım ve tipografik düzenleme barındıran, duvar ilanıdır. Afişte yer alan kısa öz reklam mesajı, kullanılan tipografi, resim veya firma işaretleri (marka, logo, amblem) ile bütünleştiğinde hedef kitle üzerinde daha etkili olur (Yılmaz, 2012: 107). Afiş; istenilen mesajı iletir, izleyiciyi bilgilendirir ve ilgi çeker. Tanıtım ürünü olarak insanlar tarafından hızlı tüketilen bir kitle iletişim aracıdır. Afiş insanlara bilgi verdiği gibi sosyal, siyasal ve kültürel olaylarla da insanları buluşturur. Sürekli bir hatırlatıcılık özelliği vardır. İnsanların sık sık bulunduğu alanlarda farklı yüzlerce afiş bir arada görülebilirler. Halka bilgi vermesi yanında, estetik açıdan iyi tasarlanmış afişler şehirlerin çevre düzenlemesine olumlu katkılarda bulunur (Tepecik, 2002: 74).

2. AFİŞ TASARIMI VE ARMONİ KAVRAMI

Afişler hem iç hem de dış mekanla uyum içinde olacak şekilde tasarlanırlar. Afiş tasarımı, reklam, sosyal ve kültürel olarak farklı alanlara ayrılmaktadır. Sinema, tiyatro, seminer ve spor gibi alanlar için tasarlanan afişler, kültürel tasarım sınıfından sayılmaktadır (Becer, 2015: 201-202).

Afişleri; kültürel, sosyal, reklam ve propaganda afişleri olarak sınıflandırabiliriz. Kültürel afişler; tiyatro afişleri ve sinema afişleri, sosyal afişler; siyasi afişler ve sosyal sorumluluk kampanya afişleri, reklam afişleri; kurumsal reklamcılık afişleri ve moda, gıda, turizm ve endüstri afişleridir (Yayla, 2014: 31).

Bir grafik tasarım ürünündeki öğeler çizgi, ton, renk, doku, biçim ve ölçüdür. Bunlar görsel sanat ve tasarım alanında ortak veya farklı bazı ilkeler çerçevesinde kullanılır. Bu ilkeler kullanılmak istenilen alana göre üslup ve anlatımda değişiklik gösterebilir. Afişte önemli olan öğeler fotoğraf, illüstrasyon, tipografi, denge ve renktir. Afişin oluşumunda görevli her öğe, afişin başarılı olmasında etkilidir.

Afişte tipografi, iletişim ve söz dizimi ile oluşturulur. Tipografi imgeyle bütünlük sağlamalı ve yazı karakteriyle de uyum içinde olmalıdır. Afişte, mesajla seyirciyi etkilemek, tipografi ile imgenin birlikteliğiyle olur. Kullanılan tipografi görsel ile uyum içinde olmalıdır. Filmin adı birinci derecede önemli yazınsal bilgi olduğu için diğer yazılara göre daha büyük yazılır. Afişte seçilen yazı karakteri filmin konusuna uygun olmalıdır. Seçilen yazı karakterleri bir veya ikiden fazla olmamalıdır. Çok fazla çeşit gözü yorup ilgiyi dağıtır.

Görme insanın çevresini algılamada kullandığı önemli bir duyu organıdır. İnsanları renklerle bütünleşmeye götüren şey; doğada gözlenen renk zenginliklerini kendi renk dünyalarına katarken elde ettikleri renkler sayesinde, yaşamlarının daha da anlam kazanması olmuştur (Gümüştekin, 2013:38).

Doğru renklerle desteklenmeyen tipografi veya illüstrasyon başarısız bir çalışma demektir. Bu da istenilen mesajın izleyiciye aktarılamamasıdır.

Renklerin insan psikolojisi üzerinde etkisi vardır. Bazı renkler heyecan duygusunu, bazıları güven duygusunu verirken bazıları da korku hissi verirler. Bu renkler insandan insana, kültürden kültüre değişiklik gösterebileceği gibi genelde evrensel bir dile sahiptirler. Bu yüzden sadece sıra dışı bir

hayal gücü ya da ilgili programların üst düzeyde kullanılması değil, bunu biçimlendirip, renk uygulamalarını da yerinde, dikkat çekici ve ilgi uyandırıcı bir şekilde uygulanması gerekir (<https://emresanli.net/renk-secimi/>).

Renkler geniş yüzeyler halinde kullanılmalı, parlak ve canlı renkler tercih edilmeli ve renkler arasında güçlü kontrastlar oluşturulmalıdır. Bazı afişlerde bu unsurlardan sadece bir tanesi de kullanılabilir (Becer, 1999: 202-203).

Afişte kullanılacak olan fotoğraf ya da illüstrasyon yeterli büyüklükte olmalı ve gözü yormamalıdır. Görüntü ile yazı birbirini destekler şekilde kontrast bir ilişki içinde olmalıdır. Illüstrasyon çalışmalarındaki sanatsal yön, sanatçının özgün duygu, düşünce ve yorumuyla ortaya konur. Afişte iyi kullanılan bir illüstrasyon izleyicinin hemen dikkatini çeker ve anlatılmak istenen fikre destek olur. Sinema filmi hakkında istek uyandıran illüstrasyon ne derece inandırıcı olursa o kadar başarılıdır.

Illüstrasyon çalışmalarının üretilmesinde geleneksel olarak bilinen tekniklerin yanı sıra gelişen teknolojinin imkanları da kullanılabilir. Örneğin illüstrasyon tekniklerinde fotoğraf, tipografi, kolaj ve bilgisayar programlarından yararlanılabilir (Deliduman, Çakmak, 2017:315).

Afişte denge; kullanılan öğeler içinde, rengin, illüstrasyonun ve tipografinin görsel açıdan uyumlu ve ahenk içinde kullanılmalarıyla mümkün olur. Oluşturulan kompozisyonda bir öğenin diğer öğelerden değer olarak aykırı duruşu o afişi tamamen başarısız kılar. Bazı film afişlerindeki denge görseldeki simetri ya da asimetriyle oluşturulur. Oluşturulan simetrik görsel ile sakin ve dingin his uyandırılmak istenirken, asimetrik dengeyle daha enerjik, gerilimli, korku ve dinamik bir etki elde edilmek istenir. Karar verilir uygulanan görsel tamamen filmin türüne ve konusuna uygun olmalıdır.

3. TÜRKİYE SİNEMASINDA AFİŞ

Afişlerdeki üslup ve sunum çeşitliliği, farklı toplum yapılarıyla alakalıdır. Değişik kültürlere sahip toplumlar halkın algılamaya biçimini şekillendirir. Afişin sunumu ülkeden ülkeye değişiklik gösterir, o ülke kültürünün bir nevi belgesidir. Bu bağlamda, grafik sanatının önemli bir uzantısı olan afiş toplumlara plastik sanatlar yoluyla mesaj ileten bir görsel iletişim aracıdır. İlettiği mesajda yine o topluma ait tüm kültür öğelerine rastlanır. Afiş, bilgi verme, propaganda veya reklam amacıyla üretilir ve geniş kitlelere seslenir. Birey ve toplum üzerinde ideolojik bir baskı yaratarak beğenileri, alışkanlık ve düşünce biçimini yönlendirerek insan davranışlarını etkileme düzleminde önemli bir rol oynar (Gümüştekin, 2013: 36).

Çağımızın en güçlü görsel anlatım araçlarından biri sinema sanatı ve onun ürünü olan filmlerdir. Filmler, insanı ve kültürel yaşamını güçlü bir şekilde etkileyen, çağdaş iletişim araçlarıdır. Bireyin sinemalardaki filmleri izleyebilmesi için haberdar olması gerekir. Bu tanıtım kişiye birçok yazılı-görsel iletişim aracıyla ulaşabileceği gibi film afişleriyle de olabilir. Film afişi tasarlanırken, filmin ana temasını yansıtacak, kullanılan görsel öğeler izleyiciye ipuçları verecek şekilde dikkat çekici tasarlanmalıdır. Bu şekilde anlatılmak istenen izleyiciye dolaysız ulaşması sağlanmış olur.

Türkiye’de afiş tasarımı, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından itibaren görülmeye başlanmıştır. Afişler çoğunlukla resimsiz ve yazı ağırlıklı yapılmaktaydı. Batı dünyasında ortaya çıkan akımlarla birlikte gelişme gösteren afiş tasarımı Türkiye’de yurt dışında eğitim görmüş sanatçılar sayesinde gelişme göstermeye başlamıştır.

“Münih Fehim, Mimcim Mithat, İhap Hulusi, Adnan, Kemal Börteçin, Cemal Dünder, İbrahim Enez, Remzi Türemen, Erol Ağakay, Vala Somalı, Emrah Yücel, Bedri Koraman, ve isimlerini

sayamadığımız başkaca çok değerli sanatçıların yaptıkları zengin ve çok önemli afişler, yalnız dönemleri yansıtmakla kalmayıp, filmler gibi tanıtım afişlerinin de kalıcı birer eser olduğunu ispatlamakta ve Türk filmciliğinin büyüleyici ve görsel tarihini oluşturmaktadırlar” (İnanoğlu, 2004:9). 60’lı yıllarda Yeşilçam’ın altın yıllarında, film endüstrisinin gelişmesinde özel sektör de önemli rol oynamıştır. 1968 yılında faaliyetine başlayan Mimeray Matbaası, kısa sürede film yapımcılarının dikkatini çekmiştir. Birkaç sahnenin fotoğrafıyla film bilgilerini matbaaya bırakan film yapımcıları, Mimeray’ın tasarımlarıyla bir film afişine sahip olmuşlardır (Parsa, 2008:115). Yeşilçam filmleri Türkiye tarihi sinema sektöründe önemli bir döneme damga vurmuştur. Sinema sektörüyle birlikte afiş tasarımı da ivme kazanmıştır. Sinema seyircisini etkilemek ve ilgilerini filme çekebilmek için afişlerin başarılı bir şekilde tasarlanması gerekir.

4. YEŞİLÇAM SİNEMA AFİŞLERİNDE ARMONİ KAVRAMI

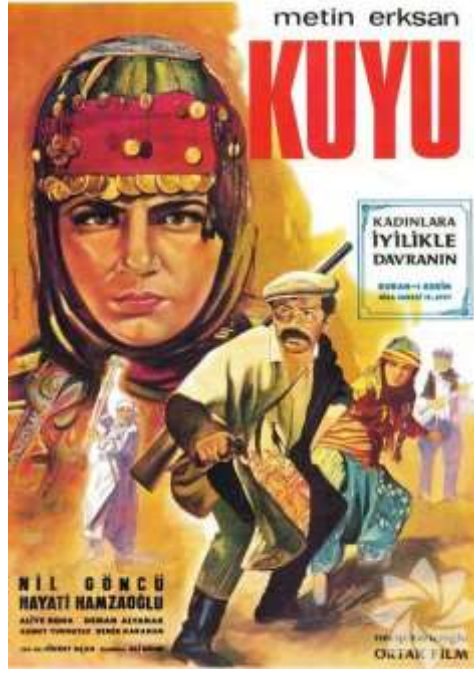
Şekil 1

Yeşilçam sinema film örneklerinden biri olan “Neşeli Günler” komedi dalında üretilmiş bir filmidir. Komedi filmi olması sebebiyle seçilmiş olan yazı karakteri filmin konusuyla uyum içindedir. Afişte iki farklı yazı karakteri kullanılmıştır. Filmin adı daha büyük harflerle yazılmış olup filmin komedi unsuruna vurgu yaparak tırnaksız yazı karakteri uygulanmıştır. Film afişinde yazılar sayfanın alt ve üstünde bir oval dairenin içinde yazılarak simetri ile aynı zamanda sayfanın tam merkezine başrol oyuncularını yerleştirilerek denge oluşturulmuştur. Afiş filmden bir fotoğraf karesi alınarak oluşturulmuştur. Fotoğrafta baskın olarak kullanılan kırmızı, heyecan, aşk ve tutkuyu anlatırken sonrasında ki sarı renk ve güler ifade insan topluluğundan da komedi tarzında bir film olduğu anlaşılabilir. Şekil 1’ de ki afiş gerek tipografi düzenlemesi ile gerekse renk ve fotoğraf açısından seyirciyi etkileme açısından uyum içindedir.

Şekil 2

Konusu dram ve duygusal olan “Altın Kafes” film afişinde filmin adı, filmin konusunu yansıtacak şekilde aksiyonu, enerjiyi ve duygusallığı ifade eden kırmızı renkte ve yazı karakteri aksiyonu anlatabilmek için tırnaklı harflerden tercih edilmiştir. Renk olarak kadın oyuncudaki mavi saflığı temsil ederken erkek oyuncudaki sarı umut ve mutluluğu temsil etmektedir. Afişin genelinde yazılar bir denge oluşturmayacak şekilde dağınık olarak yerleştirilmiştir. Denge sayfanın ortasına yerleştirilen başrol karakterlerinde görülür. Afiş bir illüstrasyon çalışmasıyla oluşturulmuştur. İllüstrasyon da nerdeyse sayfanın tamamını kaplayan sevgili oldukları belli olan iki başrol oyuncusu ve daha küçük boyutta elinde silah olan bir adamdan ibarettir. Çizilen resimde sert mizaçlı silahlı olan adam ile iki sevgili arasında aksiyon ve dram sahnelerinin olduğu anlaşılıyor. Afişte tipografi anlamında bir simetri yokken, uygulanan illüstrasyonla denge yakalanmıştır.

Şekil 3

Afişte görülen (şekil 3) ‘‘Kuyu’’ isimli film bir dram filmidir. Filmin konusuna uygun olması için seçilen yazı karakteri sert hatlı olup rengi itibariyle de aksiyon ve dramı çağrıştıran kırmızı renk görülmektedir. Afiş üzerinde yerleştirilen yazılar bir denge oluşturmamaktadır. Filmin ismi denge oluşturmayacak şekilde sağ üst köşeye yazılmıştır. Diğer küçük yazılarda dağınık olarak yazılmıştır. Çizilen illüstrasyonda ağırlıklı olarak aksiyonu dramı vurgulayan renkler olarak kırmızı ve onun tonlarına rastlanmaktadır. Oluşturulan illüstrasyonda oyuncuların simetrik olmayacak bir şekilde çizildiği, sayfada bir denge oluşturmadığı görülür. Çizilen karakterlerin gerek yüz ifadeleri gerekse vücut ifadeleri filmin bir dram örgüsü çerçevesinde döndüğünü vurgular niteliktedir. Şekil 3’ te ki afişte gerek tipografi gerekse kullanılan illüstrasyonla asimetrik bir denge oluşturulmuştur.

SONUÇ

Sinema sanatı doğduğu günden itibaren günümüze kadar kitleleri etkilemiştir. Kitlelerin sinemada ki film hakkında bilgisi çoğunlukla afişler sayesinde olur. Afişteki başarı izleyicinin film tercihini büyük oranda etkiler. Film hakkında çeşitli bilgilere yer vermesi, dikkat çekici olması ve izleyicilerin filmi izlemeye ikna etmesi afişten beklenir. Sanat ürünü olarak görülen sinema afişleri aynı zamanda kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçlarının ortak amacı ise ikna etmek, inandırmaktır. Bunu da ancak kullanacağı kitle iletişim aracındaki başarılı çalışmayla elde eder. Geniş kitlelere ulaşma amacı ile asılan afişlerdeki en büyük beklenti, tanıtımını yaptığı filmin tercih edilebilirliğini katkı sağlamaktır. Film afişlerindeki tipografik düzenlemeler çizilen illüstrasyon veya fotoğrafla, fotoğraftaki renkler filmin türüyle kendi içinde oluşturduğu doğru kompozisyonla kitlelere istenilen mesajı doğru olarak vermiş olur.

Bu katkıdaki başarı oranı ise ancak afiş oluşturulurken armoni kavramına uyulma derecesiyle doğru orantılıdır.

KAYNAKÇA

BECER, E, (1999), “İletişim ve Grafik Tasarım” , Dost Kitabevi, Ankara

BECER, E, (2015), İletişim ve Grafik Tasarım, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara

İNANOĞLU, T, (2004), 5555 Afişle Türk Sineması, Türvak Kitapları, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

PARSA, S, (2008), Film Çözümlenmeleri, Multilingual, İstanbul.

TEPECİK, A, (2002), Grafik Sanatlar Detay Yayıncılık, Ankara.

Tez

YAYLA, H, (2014), Afiş Sanatının Görsel İletişim Sanatlarındaki Yeri. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

YILMAZ, B, (2012), Ürün Tanıtımında Popüler Kültür İkonlarının Grafik Tasarım İçerisinde Kullanılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

İnternette Alıntı

GÜMÜŞTEKİN, N,(2013). Rengin Bir Grafik Ürünü Olarak Afiş Katkısı: Tarihsel Bir İnceleme, Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi , <https://dergipark.org.tr/en/pub/yedi/issue/21842/234838>

DELİDUMAN, C.,ÇAKMAK, S, (2017). Kültürel Afiş Uygulamalarında İllüstrasyon, www.idildergisi.com, cilt 6, sayı 29, volüme 6:315.

<https://emresanli.net/renk-secimi/>.